

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Eccius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

Hora sc̄da continua: disputatio p̄ eundem. d. Martinū
qui dixit se declaraturum recte et candidē
de scripturis sentire.

¶ Et quia mea sententia nō satis intellecta videtur egre: d. doctori quantum
possum aptius me expono. q̄ scripture z sancti patres antiqui in suis sententijs
respicunt futurā vitam. qua vel saluant vel dānantur anime. nihil de purgato-
rio interm̄ cogitantes. ideo multe ille auctoritates que abnegant statū
merendi post hanc vitam. non p̄tinent ad purgatorij. q̄d si adhuc non intelli-
gitur. fingat purgatorij nullū esse. sicut non fuit eius cogitatio in mentibus
eorum. tunc adhuc stabunt z vere erunt omnes auctoritates inducte. q̄ ante
mortem est vita merendi. Deinde non sic de meritis loquor animarū in purga-
to. q̄ aliquid opentur. sed q̄ recipiant gratiā ampliorē. cum apud omnes constet
culpam nō remitti. etiam venalem sine augmento gratie. z in purgatorio cul-
pas remitti scribat d. Grego: in dialogo: 4. Et recitat dist: 25. c. qualis.
Sic tamē hoc assero: vt p̄ opinione habeam. immo vt fatear p̄ ignorantia.
Soli deo credo cognitū esse statum ania z in purgatorio.

¶ Ad terciā principale de scientia salutis earū. vbi induxit primo Apocalyp:
quintum cap: q̄ nemo inuentus est nec in celo nec in terra nec subtus terram
qui dignus esset ap̄re lib̄ū. volens p̄ subtus terrā intelligere purgatorij. vt in
quo et alij s. viri fuerunt. sicut Basilius z Severinus. Dico q̄ hec glossa
auctoritatē nō habet. ideo eadē facilitate cotemnit qua probat. Fateor quidē
sanctos in purgatorio fuisse. immo nullū in purgatorio esse nisi sanctū. Postea
ergo contentiosus dicere subtus terram esse idem q̄ infernus. vel quodlibet
aliud. vt q̄d nec demones. nec hoies. nec angeli possint ap̄re lib̄um. sicut dicit
trina rex machina colere deum. Et apud ap̄l̄m tam celestia q̄ terrestria q̄ in
ferna genu flectere. Siquidē et demones p̄remiscunt. immo vt in eodem libro
modus est. Subtus terrā. sc̄at etiā mortuus. vt dicit in alio capitulo. Terra
dedit mortuos suos z infernus dedit mo: suos. Qd̄ autē sequenter induct̄ oes
cantabant in celo z in terra et subtus terram. desperantes autem non cantare
posse. Respondeo nō dixi anias desperare vnq̄. sed q̄ vna eccl̄ie sententia eadē
dem est pena inferorū et purgatorij. dixi eas similes esse desperatis. quō legi-
tur z in hac vita quidā tentati fuisse desperatiōe vt in psalterio in multis locis
Ne auertas faciem tuā a me. z assimulabor descendentijs in lacum. Deinde
cantare d̄no non semp̄ est letari et gaudere. imo canticū nonū. est canticū cruci-
cis. hoc est laudare z portare deū in medijs tribulationib: atq̄ adeo in morte.
Quod tertio adduxit can: misse vbi p̄ defunctis orantes dicimus. Dormit
in somno pacis et quiescūt in Christo. Non videt vt dicit quō possint dici dormi-
re in somno pacis si sint in tali turbatiōe. tremore et inquietudie maria sc̄o
interpretans hanc quietem pacis. dicit q̄ expectāt secure terminū sue purga-
tionis. N̄ideo non satisfact̄ michi hec glossa. et idem p̄ idem pbatur. nā esse
eos inquietos pbat id q̄ sequit̄ in canone. Ipsis d̄ne z offib: in Christo quies-
centib: locum refrigerij lucis et pacis indulge. et illud q̄d omnes oramus.
Requie eternam dona eis d̄ne. Item dona eis pacem q̄d non potest intelligi
dona eis expectare secure terminū sue purgationis q̄d d. d. interpretatus est
esse pacem. Rectius ḡ meo iudicio requiescunt in pace quo ad corpus. Do-
mire est in sacris literis in pace. significat quiescere in sepulchro. z sic patet. q̄d
egre: d. d. non pbavit scientiam salutis eorū. immo quodāmodo tollit penam
purgatorij dum eis tribuit pacem.

¶ Eccl̄us.

¶ Quia nobis p̄stitutū est arctum temp⁹ hanc materiā hodie finendi. vt pro
qualitate materie solutiones nibli refutare non possim. z alia puncta purga-

torij attingere paucula quedā afferā . vt facile agnoscat vtriusque reueren: patrē
materie nostre medullā z dimeritula quefuisse. Unde primo cum August: in
ducessem Dñe meritū hic compar. et q nemo speret qd hic neglexit cum obles
rit apud deum pmereri. similiter et Hierony: dicit se vtrūq; concedere. sed que
tunc est ista obstinatio. si Augustinū concedit Dñe meritum hic compar. vt
dicat gratiā in anab: etiam in purgatorio augeri neq; valet in pñtia collyriū
suum ad omnes auctoritates. quas dicit non loqui de purgatorio. Nam beat⁹
August: illud idem dixit cum de animab: in purga: tractaret z in Enchir: in
libro de cura p mortuis agenda c. i. Nam post mortem non possumus agere
qd pdest. sed recipere qd egimus. In hanc em incidit August: difficultatē.
quō suffragia mortuis pdesse possunt. qz nihil merent. recurrit ad hoc vt in
vita meruerint qd eis post mortem pdesset. quare frustra nitebat me instruere
de sensu suo. quē sat bene accept. nec puañiuncula sua quidē momenti habz
apud Christianū. qz ventalia nō remittant sine augmento grē. probet hoc Be:
pater. nulla auctoritate hoc est fulctum. imo est falsum. cum pctm ventale dei
offensam non faciat ex dei misericordia. non opus est noua gratia in eius deles
tione. sed sufficit q aliquis pro eo satis patiat. Qd vero secūdo loco excusat se
de errore. qz nō video vnā literam adductā p dñm patrē p sua noua doctrina.
ideo merito debet reputari suspecta. cum recentiorū theologorū sententia tot
sacre scrip: z sanctorū patrū nitat auctoritatib: nec hoc excusat q aliquib: im:
ponit facere opiniones Thome. vel Scoti sicut articulos fidei. de quo nihil
non constat. Ego non Thomā vel Scotū sed clariss: ecclesie lumina. cū sacra
scriptura adduxi. viderit ipse quos Theologos incuset. Tertio ad August:
dicit de libris Machabeo: fortiorē opponendo beatū Hiero: At Hiero: nullibi
negat libros Machabeo: apud ecclesiam esse de canone biblie. quin in prolo:
go hoc pñter asserit. fuisse annotatū inter diuinoꝝ voluminū historias. quare
opusculis sanctorū pñm in can: Romana. 15. dist: non debuit equiparari. cum
vero ei opposuissem de concilio Floren: respondet conciliū nō posse facere ali:
quid esse de scriptura qd non sit. hoc quidē verū. sed quid hoc est consiliū tam
laudabile tanta temeritate p̄taminare. vt hoc absurdum decernat. Cum vero
doctiss: fuerint in eo concilio vtrū malo credere concilio. q a spū sancto regitur
quā dño Luthero. non q consiliū faciat aliquid de scriptura qd non sit. sed q
credā consiliū melius habere sensum z intelligentiā scripturarū decernēdo hoc
esse de scriptura qd in scriptura repitur. Enanida est sua excusatio posse repti
sem p expositionē. Ita q textus allegatus non valeat in p̄tentione cōtra p̄tina:
ces. nam illud esset oim hereticorū latibulū. qui sem p aliquē expositionis fucū
posset afferre. quib: p̄tenderent catholicas veritates in scriptura sacra nō esse
exp̄ssas. Ita hodie adhuc perfidi Arrū duraret heresis q homouisia ex sacris
litteris tam exp̄sse p̄bati non posset. quin in p̄tentione p̄tina: qualicūq; fucō
non euaderet. Similiter bene nouimus ecclesiā non posse facere Euangeliā.
tamen ecclesia facit vt relictis Nicodemis: Bartolo: Thome z alioꝝ Euanges
lij quattuor duntaxat indubitātā fidem adhibeamus. in quo ecclesie iudicio
standū est in Euangelioꝝ acceptatiōe. Ita z in sacrarū scripturarū intelligentia.
et expositione Porro assumens auctoritates p me inductas ab initio voluit
p̄ter necessitatē hoc factū. qz z ipse crederet purga: esse. non meminit q ex tot
auctoritatib⁹ terminū merendi in presenti vita statuentib⁹ voluit se euoluere.
qz purgatorij ex sacris litteris non p̄baretur. qd dictū ne Picardi et alij schis
matici pro se arriperent. qui non sciunt purga: esse. sicut d. pater. merito fuerat
a me confutandū. dimissis aliquib: duos salte cōspiciamus locos. Matthei. 5.
Voluit p carcerem intelligi purgatorij. qz et August: qd minime me latebat
p carcerem infernū intelligit. Adde vltra dñm patrē Chrysost: intelligere p̄s
sentem vitam. sed rectiorē esse Ambrosij sententiā. vel saltem non p̄tendendā.

qui p carcerem purga: intelligit. verba Christi hoc indicant debere illum sola
vere vsq ad nouissimū dōdrantē. sed in inferno nulla est solutio. sicut nulla est
redemptio. Nec fucus additus ad Ambrosij expositionē refellere potest. qm
carcerē tradendus peccauerit mortaliter Quoniam et ppter peccata venialia et
ppter peccata mortalia tñ contrita. in purgatorio puniunt qd ex Zababna
accipim⁹ dum inquit. Sancta et salubris est ergo cogitatio p defunctis exi
ut a peccatis soluant. hi em qui occisi fuerant et pro quib: Judas Zababna
oblatus fecit. peccauerat mortaliter ppter spolia idolozū qñs creda n̄ peni
tuisse in ipsa sede. Intra glossam oidi: ibidem. et illud psal: Cū occideret eos
quererāt eum. ¶ Quarto dum apertissimū Pauli apostoli locum prima ad
Corin: adduxissem quē August: Ambro: Hiero: Grego: Bernba: Iustonia
enim glossa odina: intelligit de igne purgatoij fatetur reuerend⁹ pater se gerit
manū sensum huius loci non habere. ideo cōtemptris tot patrib⁹ nouā atru
sententiā. apostolū loqui de igne conflagratiōis. q: apostolus meminert dicit
dñi. et q vntus cuiusq op⁹ ignis probabit. Ego qui semp auctus anti quos
maxime sanctis credi debere. sanctorū patrū excolulo: sententiā. et nouam illā
glossam. et verba dñi Zuttbert non accipio. nisi pber sacre scrip: auctoritate.
Nec suauit ea que ponderat in presentia. que et sancti patres bene legerant.
Quāuis em peculiariter dies iudicij extremi dies dñi dicatur. vt Bernba: quocq
meminit. tñ in casuqz homis morte cum iudiciū sit dies dñi dicit potest. nec
tam exactā et captiosam accipiat distributionē vt sopbiste facere solent in vo
cula vnt⁹ casuqz. Sed de his accipiat qui stipulā lignum et fenem supedificau
rūt. sicut ⁊ August: complcat distributionē Johannis primo. Illiar omē
hominē vent: in hunc mun: Unde inuicta est apostolica sententiā eos qui sup
fundamentū edificant lignum. fenū. stipulā saluos fieri. sed p ignem purgato
onis. vt sic nullū malum maneat impunitū. Ad illud Ecclesiastes de casu ligni
respōdet. Si loquat de purga: sic pbat perpetuo anīmā maneret in purgato
Dico optime sensisse glossam p lignum intelligi hoimē. hinc et Ezechielis. si
rōnalem creaturā fecit. Offic lignum paradisi ⁊. et p casum mori. Nec tamē
sequi ideo ppetuo remanere in purgatorio. sed vt egregie exponit beatus Zid
per Austrū bonum. per Aquilonē malū et damnationē scire. quare sapiens
non loca illa intellexit. sed statum q in casu vel est bonus. et ita pscuerabit sine
augmento gratie ob peccatorū deletionem. si est malus pdurabit malignus.
De mansione apud Johannē dixit statim post mortem certam anie deputatā
mansione. quō q erit certa si fiat accessio maioris gratie. Nam tunc necessatio
accedet alto: mansio. consecratiū quocqz esset eū qui ad purgatoij descendit
cum plurib⁹ venialib⁹ melius habere q descendētē cum paucis. vt mortuū
cum nullis. q: maior fieret ei gratie accessio ad plurtum venialū deletionem.
Adde q mortuū et damnabile esset orare p mortuis. et plus pdeser eis si in pur
nis purga: pdurarent ppter maioris gratie accessionē. sicuti alicubi scripsit re
nerend⁹ pater. Anīmā alienis suffragijs liberatam minus beari q si per se in
purgatorio satis pateretur. Quod est non solum contra sacram scripturam.
Sancta q et salubris cogitatio ⁊. sed et contra obseruantā et pietatē totius
ecclesie quā mortuis impartiri debemus. vt b: August: pulcherrime lib: de cura
p mor: agenda et li: Enchir: explanat. ¶ Ad Damascē: poro respōdit eū nō
loqui de purga: qm sic perpetuo durarent in purgato: ego sentio nec Damascē
cenū nec alias auctoritates sonare de purgatorio. qm alioquin mibi obessent.
et dño patri pdeserent. et cum de presenti loquant vtra in qua terminū ponant
merendi et demerendi non potest porrigi tempus merendi vltra terminū con
stitutū. scz mortē. quare non aliam accipio expositionē q anctor: ipse vult qui

de termino merendi in loco allegato loquitur. Ita et de alijs dicere possumus
neq[ue] simili oburgatione increpari possumus. sicut reuerend[us] p[ater] q[uod] auctoritate
sancto[rum] patrum et sacre scripture cursum et merendi terminu[m] cum morte finiam[us].
ipse aut[em] nulla fulcitur sacre scripture auctoritate. et terminu[m] ponit et pro
gat contra Augustinu[m] et contra Hiero[nimu[m]: quauis sue sit modeste vt hanc dicat sens
tentia[m] suam. esse opinionem sed tunc no[n] debuit oppositu[m] vocare erro[re]m. De aucto
ritate Hiero[nimi] conatus est eam in me retorquere. nec Ro[bertus] nec Job nec Danti
el stare pro quoq[ue] post morte[m]. quia ibi de extremo loquat[ur] iudicio. q[uod] tamen ex
litera non conuincit. Non solum em[en] in extremo iudicio. sed statim etiam post
mortem vnusquisq[ue] onus suum portabit. Postremo ad aliam accedens pars
scilicet. Respondit ad illud Apocalyp[si] q[uod] p[er] subterra[m] intelligat[ur] infernus. At tunc
sequens de cantico stare nequit. q[uia] demones et damnati no[n] cantant. sed blas
phemant et euulsiunt. Quare p[er] Sub terra[m] necessario purgatoriu[m] et non inferos
intelligere potest. quauis non negem in sacra scriptu[r]a etiam demonu[m] fieri me[n]
tionem in inferis in apostolo celestia terrestria. sed hoc nihil ad Bombu[m]. Ap[osto]
lo[rum] aut[em] glossam super illo verbo cantat. q[uod] sit crucem portare et in tribus
lationib[us] deum laudare. qua[m] glossam vt a d[omi]no patre hoc loco fictam. ea facili
tate co[n]tempno. Inmo Johannes non patitur sic se exponi q[uod] inquit cantabunt
in celo. in terra. modo in celo non portant crucem. nec in tribulationib[us] laudat
deum. q[uia] abstergit deus sic offem lacryma[m] ab oculis eoru[m] tam non est vllus
labor: et dolor: et. Q[uod] si etiam daretur expositio sua et esset vera. sicut tamen
litere repugnat. adhuc hoc ippositum non rumperet. nam laudantes deum in
tribula: post morte[m] certissimu[m] haberent future beatitudinis signu[m]. cum dam
nant contra p[er]summato[rum] odio dei in p[er]petuam prorupunt creatoris blasphemiam.
Quare anime purgande de salute secure cantant et deum laudant terminum
purgationis expectantes. Cu[m] vero induxissim can: misse. quo eos dormire in
somno pacis asserit. non patitur illatione[m] meam. si in somno pacis. ergo sunt
secure de salute. et no[n] in horrore. tremore. pauore et quasi desperatione. Nonem
duplicem adduxi. Primo q[uod] sequat[ur]. vt eis locum refrigerij lucis et pacis indul
geas. Secundo q[uod] frequenter oramus Requie[m] eterna[m] dona eis d[omi]ne. et dona eis
pacem. Ideo aliam glossam dedit. q[uod] dormiant somnu[m] pacis scz quo ad corp[us]
non contentor. nec obiectione nec noua sua glossa. que nullam habet appars
tiam. nullum quoq[ue] fundamentu[m]. Nam dicit can: memento eorum qui dor: et
infra. et omib[us] in Christo quiescentib[us]. Non dicit in sepulchro quiescen: Porro
quid refert ad animam corpus habere pacem. vel minus. siue a mari factetur.
siue a feris lacere. queadmodu[m] d. August: testatur. Et quis hoim[um] pass[us] corp[us]
exanime et exangue dormire in pace? Unde distinctio[n]es in neotericis theologis
non libenter admittit. et tamen egregie hic de pace distinguit corpus et anime
Quare verior amplectenda est sententia. animas purgandas et dormire in pas
ce et quiescere in Christo. Unde quies illa et pax turbatione anime horrorem. et
quasi desperatione[m] excludit. cum inquietissime sunt anime que hac turbatione
mentis agitantur vt quasi desperent. Ad inducta vero non impendo respons
demus. Oiare nos et obsecrare deum. vt det eis pacem. no[n] pacem qua[m] modo
habent securitatis. scz de salute. sed pacem eterna[m]. q[uia] pax est vt Bernbars
testatur et a culpa et a miseria. Det ergo Deus animabus in purgatorio pas
cem a penis. sicut contulit eis gratiam contra peccata. Quare adhuc vera et
inconcussa est veritas. animas in purgatorio non quasi desperare de salute.